

85
CS

FACTS

Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci

ISSN 1725-7018

Hodnocení, odstraňování a významné snižování pracovních rizik Shrnutí zprávy agentury

Úvod

Hodnocení rizik je základem úspěšného řízení bezpečnosti a ochrany zdraví a klíčem ke snížení počtu úrazů souvisejících s prací a nemocí z povolání. Je-li řádně uplatňováno, může nejen zvýšit úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví na pracovišti, ale také celkovou výkonnost podniků.

V rámci podpory evropské kampaně o hodnocení rizik na období 2008–2009 s názvem „Zdravé pracoviště“ předkládá uvedená zpráva informace o úspěšných zásadách na pracovištích za účelem odstranění nebo významného snížení rizik. Zpráva je určena osobám odpovědným za provádění hodnocení rizik na pracovišti a za přijímání rozhodnutí o preventivních opatřeních.

Ze širokého spektra povolání a hospodářských odvětví v celé Evropě jsme vybrali osmnáct ukázkových příkladů a dále sedm stručných přehledů, které názorně popisují, jak konkrétní společnosti přistupují k hodnocení a řízení svých rizik. Některým podnikům se podařilo rizika odstranit anebo jim úspěšně předcházet, jiné výskyt rizik zásadním způsobem snížily. Přijatá opatření k hodnocení a řízení rizik je možné opakovaně použít u podobných povolání a hospodářských odvětví i v jiných členských státech EU, bude je ovšem samozřejmě třeba přizpůsobit specifické situaci jednotlivých odvětví nebo pracovišť.

Klíčové závěry zprávy

Existuje celá řada rizik, kterých je možné se zcela vyvarovat anebo je odstranit. Zbývající riziko je pak vyhodnoceno jako velice nízké nebo nepatrné. Zpráva uvádí, jak lze takových výsledků dosáhnout, a to prostřednictvím ukázkových příkladů pojednávajících o rizicích souvisejících s elektrickým proudem, ruční manipulací, nechráněným nakládáním s nebezpečnými látkami nebo expozicí hluku.

U dalších příkladů, kde rizika nelze zcela odstranit, si většina popisovaných činností klade za cíl „bojovat s riziky přímo u zdroje“, což znamená, že preventivní opatření se zaměřují na zdroje rizik. To často vede k výraznému zmírnění rizik na mnohem nižší úroveň závažnosti. Zpráva popisuje, jak se takových výsledků dosahuje v oblastech, jako je prevence úrazů, organizace práce a expozice prachu, pilinám nebo elektromagnetickým polím.

Základní faktory úspěšnosti

Základní faktory úspěšnosti pro efektivní hodnocení rizik uvedené ve zprávě jsou tyto:

- Podrobné hodnocení rizik je logickým předpokladem pro efektivní odstraňování/snižování rizik.

Matti Saarjand s laskavým svolením společnosti Skanska Finland

- Silná motivace ze strany významné a vlivné skupiny (například určitého oddělení, podnikové rady zaměstnanců či samotného zaměstnavatele). Vysoká motivace osob iniciujících přijetí opatření k řízení rizik nebo konkrétního rizika a žádné zásadní námítky jiných stran nebo z prostředí mimo příslušnou instituci.
- Podpora ze strany nejvyššího vedení. Ta je zásadním předpokladem pro zajištění, že na projekt budou k dispozici potřebné zdroje, tj. finanční prostředky, lidské zdroje, zařízení apod.
- Zapojení příslušných aktérů, například samotných pracovníků, oddělení lidských zdrojů, finančního oddělení, specialistů na BOZP atd. Důležitou skupinou, kterou je třeba motivovat a zapojit hned od počátku, jsou právě pracovníci, kteří by se měli účastnit nejen samotné analýzy rizik, ale také fáze hledání a zavádění možných řešení. Jejich praktické a zevrubné znalosti a schopnosti jsou pro vývoj účinných preventivních opatření často nezbytné.
- Kvalitní rozbor / dobrá znalost dostupných efektivních potenciálních řešení, správné praxe a vědeckých nebo technologických inovací.
- Atmosféra důvěry a spolupráce mezi klíčovými aktéry zapojenými do procesu hodnocení rizik.
- Absence zásadních překážek pro uplatnění preventivních nebo ochranných opatření. Mezi ně patří:
 - ekonomické překážky, jako je nedostatek finančních prostředků nebo negativní vyhodnocení nákladů a přínosů,
 - nedostatek dostupných řešení, jako jsou alternativní technologie, strojní zařízení, pracovní procesy,
 - negativní dopady na jiné (pracovníky, oddělení) přenesením rizik jinam.

Další faktory úspěšnosti

Kromě základních faktorů úspěšnosti, které jsou společné pro všechny ukázkové příklady, z analýzy těchto příkladů vyplývá, že existují i některé další faktory úspěšnosti, které motivují aktéry k vyvíjení mimořádných činností s cílem dosáhnout vysoce nadprůměrných výsledků. Mezi tyto další faktory se řadí:

- vysoká motivace stát se nejlepším v daném odvětví nebo jednoduše snaha být co možná nejlepší, zlepšit image podniku nebo image oddělení BOZP,
- klíčová role příslušného pracoviště (nebo osob ohrožených daným rizikem) v rámci pracovního procesu,
- existující obtíže s nahrazováním nemocných pracovníků,
- interní kapacity k rozpoznání (a rozvíjení) účinných řešení,
- dostupnost jednoduchých řešení závažných rizik,
- náležité sledování přijatých preventivních nebo ochranných opatření (Jsou opatření skutečně realizována? Fungují? Jsou adekvátní?),
- dostupnost externí podpory v případě komplikovaných nebo náročných řešení,
- motivace ke snížení nákladů souvisejících s úrazy a nemocemi ve vysoce rizikových povoláních nebo oblastech.

Pokud tyto další faktory přičteme k základním faktorům úspěšnosti, může být podle všeho dosaženo významného snížení, nebo dokonce úplného odstranění rizik.

Většina případových studií zmiňuje kombinaci preventivních opatření (boj s riziky přímo u zdroje, přizpůsobení pracovních úkonů jednotlivci, přizpůsobení se technickému pokroku, poskytnutí náležitých instrukcí pracovníkům atd.). Přijetí těchto vzájemně provázaných opatření je rovněž jedním z klíčových faktorů úspěšnosti.

Přínosy provedení řádného hodnocení rizik

Některé z přínosů provedení řádného a podrobného hodnocení rizik a odstranění nebo významného snížení rizik na pracovišti jasně popisují tyto příklady:

- zdravá a bezpečná pracoviště (méně častá pracovní neschopnost, nižší fluktuace zaměstnanců, motivovaná pracovní síla, nižší počet stížností, lepší pracovní prostředí, méně potíží způsobených vysokou úrovní hluku, prací ve vnucených polohách, za vysokých teplot apod.),
- snížení nákladů spojených s pracovními úrazy a nemocemi z povolání,
- v některých případech jsou celkové náklady řešení nižší než náklady dřívějšího řešení/stavu,

- zavedené změny (reorganizace pracoviště, nová nebo uzpůsobená strojní zařízení, nové pracovní postupy) nejsou pouze bezpečnější a zdravější, ale také efektivnější a produktivnější,
- přijaté řešení umožňuje provádění práce i jinými skupinami pracovníků (například díky snížení vyžadované fyzické síly).

Systematické hodnocení rizik proto zvyšuje úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví na pracovišti a celkovou výkonnost podniku.

Případová studie – Předcházení poraněním injekčními jehlami – nemocnice spolkové země Bádensko-Württembersko

V rámci tohoto projektu došlo ve snaze o snížení výskytu poranění injekčními jehlami u nemocničního personálu k zavedení nového ochranného vybavení, které bylo doplněno činnostmi v oblasti školení a vzdělávání. Během dvanácti měsíců se počet případů poranění injekčními jehlami snížil na nulu.

Případová studie – Omezení ruční manipulace s břemeny – společnost Azimut Yachts

Z předběžného hodnocení rizik souvisejících s ruční manipulací s břemeny v docích společnosti vyplynulo, že rizika jsou spojena zejména s montáží hřídele. S cílem snížit související rizika byla instalována kladka, která úplně změnila postup montáže, a snížila tak nutnost manuální manipulace s břemeny.

Jak zprávu získat

Úplné znění zprávy v angličtině je k dispozici zdarma ke stažení na webových stránkách agentury na adrese: <http://osha.europa.eu/en/publications/reports/TEWE09001ENC/view>.

Tento informační list je dostupný ve všech jazycích EU na adrese: <http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets>.

Další informace

„Zdravé pracoviště. Dobré pro Vás. Dobré pro podnikání. Evropská kampaň o hodnocení rizik“ je tématem evropské kampaně na období 2008–2009 vedené Evropskou agenturou pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (EU-OSHA) ve více než 30 zemích včetně všech členských států EU. Tento informační list byl vytvořen na podporu kampaně.

Další informační listy z této řady a více informací o hodnocení rizik lze nalézt na adrese:

<http://osha.europa.eu/topics/riskassessment>.

Tento zdroj se průběžně doplňuje a aktualizuje. Přímý odkaz na evropskou kampaň je <http://hw.osha.europa.eu>.

Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao, ŠPANĚLSKO
Tel. +34 944794360, fax +34 944794383
E-mail: information@osha.europa.eu

© Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Reprodukce je povolena pod podmínkou uvedení zdroje. Printed in Belgium, 2009

<http://osha.europa.eu>